

Walter Benjamin ve Medya

Walter Benjamin ve Medya

Jaeho Kang

Çev. Deniz Gedizlioğlu,

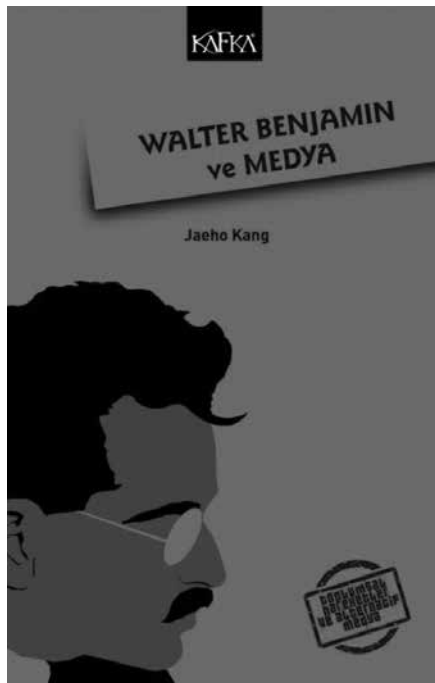
Kafka Yayınları, İstanbul 2015, 248 s.

ISBN: 9786054820092

BİROL DEMİRCAN

Yaşamın giderek daha teknolojikleştiği günümüz dünyasında yeni medya teknolojilerinin getirdiği olanak ve olumsuzlukların toplumsal boyutu tartışılırken, yaşamın mantığının estetik *aura*sının köklü bir başkalaşım geçirdiği gerçeği, çoğunlukla göz önünde bulundurulmamaktadır. Bu eksiklik, ana akım medya savunularının akademik alandaki ağırlığı düşünüldüğünde, daha da önem kazanır. Eleştirinin gücünü görmeyen, farklı fikirlerin ortaya çıkmasına ve toplumsal tartışma zemininde yer bulamamasına neden olan bakış eksikliği, yeni olanın bütün boyutlarıyla anlaşılmasını güçleştirmektedir.

Walter Benjamin'in dikkat çektiği "gündelik yaşamın estetikleşmesi" kavramından yola çıkarak teknolojinin eleştirel bir gözle ele alınması bu bakımdan

önemlidir. Medya bağlamında yapılan tartışmaların bir yönünü teknolojinin,

özellikle yeni iletişim teknolojilerinin gerçekliği yeniden tasarladığı yönündeki eleştiriler oluşturmaktadır. Bu yöndeki tartışmaların temeli ise Walter Benjamin'in mekanik yeniden üretimin insan duygu ve davranışlarını medya dolayımı ile dönüştürdüğü ve böylelikle insan iletişiminin bütün sahiçiliğini yitirmesine neden olduğu yönündeki iddiasına dayanmaktadır. Benjamin'in "Tekniğin Olanaklarıyla Yeniden Üretilebildiği Çağda Sanat Yapıtı" (1935) başlıklı makalesinde, sanat üzerinden ele aldığı yeni iletişim teknolojilerini eleştirel yönünün daha etkin olduğu yönündeki savunusu yer almaktadır. Başka bir anlatımla, fotoğraf ile sinemayı, geleneksel sanatın *aurasına* karşı estetiği politize etmesine olanak sağlama nedeniyle olumlayan Benjamin, *aura* kavrayışını sahiçilik ya da zaman içerisinde aralıksız bulunuş varsayımı üstüne kurmaktadır. İletişim biçimlerini de bu şekilde tanımlayan Benjamin, iletişim biçimlerinin yeni iletişim teknolojileriyle dönüşmesi ya da oluşması üzerinde durur. Ona göre, yeni medya teknolojileri sanatın *aurasını* bozarken aynı zamanda geleneksel sanat yapıtlarının büyüsunü de bozmaktadır. Bozulan büyüsunün nedeni ise izleyici ya da dinleyicinin artık eserin yaratım sürecine katılmasıyla yeni bir iletişim konumuna yükselmesidir.

Benjamin'in üzerinde durduğu yeni teknolojilerin eleştirelliği artırma olanakları tartışması, "yeni medyanın" toplumsal işlevinin nasıl olduğunu

betimlerken yol gösteren önemli argümanlar içermektedir. Benjamin'in medya eleştirilerini ve çalışmalarını sistematik ve derinlikli okumalarla destekleyerek çağdaş medya düzlemlerini ele almak için bir bakış açısı ortaya koymaya çalışan *Walter Benjamin ve Medya* isimli kitap, Frankfurt Okulu'nun medyaya ilişkin kuramsal yaklaşımını, Benjamin'in medya eleştirisiyle kıyaslamakta ve sonrasında bazı medya çalışmalarında sundukları bağlamın içine yerleştirerek kuramsal uygulamalarına yönelik bir taslak sunmaktadır. Bu bakımdan kıymetli bir yaklaşım sergileyen bu eser, eleştirel kuramı "kültür endüstrisi, kamusal alan, medya galaksisi, Fantazmagorya, simülark ve gösteri" kavramlarını Marshall McLuhan ve Jean Baudrillard gibi çağdaş medya kuramcılarının düşünce ve yaklaşımlarıyla birlikte ele almaktadır. Ayrıca, kitabın bağlam ve bölümleri Benjamin okumaları yapma arzusunda olan okuyucuya kolaylık sağlamaktadır.

Bugün yapılacak bir medya eleştirisinin nasıl olması gerektiği üzerinde duran Jaeho Kang'ın medyaya yönelik Benjamin üzerinden geliştirdiği eleştirel yaklaşım önemlidir. "Dijital medya", "sosyal medya" veya "yeni medya" kavramlarıyla yeni iletişim teknolojilerinin toplumsal yönü betimlenmek istenirken, "yeni olanın" anlamlandırılmasına yönelik çaba sarf eden okuyucunun eleştirel bir bakış açısı kazanmasına katkıda bulunmaktadır. Benjamin'in fotoğraf, sinemayı yeni medya bağlamında de-

ğerlendiren yeni medya düzlemini bu bakımdan açıklayan Jaeho Kang, Benjamin'in medya eleştirisinin güncelliğini koruduğu inancındadır. *"Mevcut kültürel medya düzlemini eleştirel bir şekilde analiz etme amacıyla"* hareket ettiğini ifade eden Kang, eleştirel yaklaşımını iki nedene dayandırmaktadır: İlki, Benjamin'in medya ve kapitalist modernite arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışmak, ikinci ise insan duygu ve deneyimlerinin dönüşümüyle teknolojik yenilikler arasında kurulan bağlantıları açıklamaya çalışmaktır. Bu iki neden, teknolojiyle oluşan ya da yeniden biçimlenen insan davranışlarının günümüz iletişim teknolojilerinin yarattığı olumlu ve olumsuz yönünü ortaya koymaktadır.

Toplumsal güç ilişkilerinin teknoloji aracılığıyla yeniden nasıl üretildiğini açıklama amacıyla hareket eden Jaeho Kang, bu bağlamda dört önemli nokta üzerinde durmaktadır. Yazar öncelikle, medyanın gelişiminin modern toplumlar üzerindeki etkisini *"Medya eleştirisi bizler için nasıl ve neden anlamlıdır?"* sorusuyla sorgulamaya başlamıştır. Yeni iletişim teknolojileri, iletişimin modern formlarını nasıl şekillendirdiği, yeni olanaklar ve kısıtlamalar getirip getirmediğini ele alan Kang, bu tartışmayı yine Benjamin'in yeni medya teknolojilerinin radikal dönüşüm ve gelişimi hakkındaki kuramsal açıklamalarına dayandırmaktadır.

Ayrıca, yeni medyanın insanın algısal beceri ve yetilerini şekillendirmesine ve yeni deneyim biçimlerini kuvvetlen-

diren yönüne dikkat çeken yazar, Benjamin'in medyanın teknolojik dönüşümüyle insan bedenindeki dönüşüm ve beden zaman ve mekânla kurduğu ilişki, birbiriyle yakından kurulan bağ ile açıklamaktadır. Yazara göre, yeni iletişim araçlarıyla birlikte yeni algısal olanaklar, yeni bedenler ve yeni öznel-likler doğmaktadır. Kang, Benjamin'in kuramsal yaklaşımından hareketle yeni medyanın olanaklarını politik yönden ele almıştır. Yeni medyayı, bedenin dönüşü üzerinden değil de güçlülüyle güçsüz arasındaki iletişimin niteliğini değiştiren bir olgu olarak ele alan yazar, günümüz toplumsal yapılarında önem kazanan siyasetin bir gösteri olarak estetikleştirilmesiyle medyanın otoriter eğilimlerin hizmetine girmeye daima hazır olduğunu belirtir. Kang buna rağmen medyanın yeni olanaklarıyla eleştirel yaklaşımın ortaya çıkmasına katkı sağladığını vurgular. Benjamin'in yeni medya teknolojilerinin tehlikeler kadar olanaklar, tehditler kadar vaatler de barındırdığı üzerinde duran yazar, 21. yüzyılda iletişim biçimlerinin dönüşmesinin, gelişmesinin ve ortaya çıkmasının politik tahakkümle birlikte ele alınması gerektiğini savunmaktadır. Yazarın bu konuda önerileri de söz konusudur: Yeni teknolojilerin getirdiği olumlu yönlerini belirten, Benjamin'in görsel bilinç dışını deşme yoluyla dünyamızı inceleme ve mesken tutmanın yeni bir olgu olduğu yönündeki görüşünü paylaşır. Dünyayı aurasal bir boyun eğme ve mistizm yerine, yeni iletişim

teknolojilerinin hafıza kaybının yaşandığı bir dünyada hatırlama olanaklarını da artırdığına dikkat çeker.

Benjamin'in eserlerinin ve düşüncesinin medya üzerinden ele alındığı bu eser, Benjamin'in medya eleştirisi, kitlesel iletişim biçimleri, geleneksel estetik ve propaganda arasındaki gerilim ve çelişkileri açıklamaya çalışmaktadır. Bu bakımdan yazar kuramsal meseleleri tartışmanın yanı sıra güncel politik ge-

rekçelerle yeni medyanın politik yönünü açıklama çabasındadır. Benjamin'in "*tek bir dilenci bile var olduğu sürece mitler var olmaya devam edecektir*" sözleri, Benjamin'in medya eleştirisinin bir teori olmaktan çok, yeni medyanın olanaklarıyla yeni bir insanlık konumu yaratmaya dönük bir çaba olduğu yönündeki vurgu, bu kitap açısından dile getirilen önemli bir noktadır.